



Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.49.2026

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 14777 Pani Posłanki Anny Dąbrowskiej-Banaszek, w sprawie dokumentów obywateli będących już w zasobach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych¹, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

W kontekście możliwości „automatycznego” (z urzędu) uwzględniania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) danych znajdujących się w jego zasobach przy rozpatrywaniu wniosków ubezpieczonych o przyznanie różnego rodzaju świadczeń (np. wniosków o rentę czy o emeryturę) należy podkreślić, że ZUS może to czynić, kiedy do takiego działania dają mu podstawę obowiązujące przepisy prawa (przede wszystkim dotyczące poszczególnych świadczeń). Głównym aktem prawnym, który wymaga pod tym względem analizy jest ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych² obejmująca świadczenia pieniężne z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, tj.:

- 1) emeryturę;
- 2) rentę z tytułu niezdolności do pracy, w tym rentę szkoleniową;
- 3) rentę rodzinną;
- 4) dodatek pielęgnacyjny;
- 5) dodatek do renty rodzinnej dla sieroty zupełnej;
- 6) zasiłek pogrzebowy³.

Do odpowiednich przepisów działu IX ustawy emerytalnej (Postępowanie w sprawach świadczeń i wypłata świadczeń) odsyłają określone przepisy innych ustaw świadczeniowych⁴.

Zgodnie z art. 116 ust. 5 tego aktu do wniosku w sprawie przyznania wskazanych świadczeń powinny być dołączone dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokość, określone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Z przepisu wynika, że ciężar dowodu (w znaczeniu formalnym⁵) we wszczynanych na wniosek sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe spoczywa na zainteresowanym. Regulację tę dopełnia art. 128a pkt 4 ustawy emerytalnej (stanowiący delegację dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do wydania ww.

¹ Dalej: „ZUS” lub „Zakład”.

² Dz. U. z 2025 r. poz. 1749, z późn. zm., dalej powoływanej jako: „ustawa emerytalna”.

³ Zob. art. 3 tej ustawy.

⁴ Zob. art. 28 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1696, z późn. zm.); art. 18 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. z 2026 r. poz. 86.); art. 58 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1644, z późn. zm.).

⁵ Ciężar ten wskazuje na podmiot, który powinien gromadzić i przedstawiać dowody w celu potwierdzenia poszczególnych faktów.

rozporządzenia), z którego wynika, że rozporządzenie powinno określać rodzaje dowodów uzasadniających prawo do świadczeń lub ich wysokość w przypadku, gdy konto ubezpieczonego nie zawiera takich danych.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe z dnia 11 października 2011 r.⁶ potwierdza obowiązek przedkładania konkretnych dowodów⁷ przez zainteresowanego w przypadku złożenia przez niego wniosku o przyznanie określonego świadczenia emerytalno-rentowego, niemniej trzeba wskazać, że przewiduje ono od tego obowiązku istotne wyjątki. Po pierwsze dotyczy to obowiązku przedkładania przez zainteresowanego dokumentów stwierdzających jego datę urodzenia, okresy uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokość oraz wysokości wynagrodzenia, dochodu, przychodu i uposażenia przyjmowanych do ustalenia podstawy wymiaru świadczeń (jeżeli konto ubezpieczonego zawiera dane pozwalające na ustalenie prawa i wysokości świadczenia)⁸. Po drugie, brak obowiązku przedłożenia dowodów związany jest z sytuacją, w której dokumenty potwierdzające ww. okoliczności, a także okoliczności niezbędne do ustalenia świadczeń przysługujących z zagranicznych instytucji ubezpieczeniowych⁹ zostały już przez zainteresowanego wcześniej złożone w organie rentowym dla celów ustalenia kapitału początkowego albo prawa lub wysokości świadczeń na podstawie ustawy emerytalnej lub odrębnych przepisów¹⁰.

Podkreślić trzeba, że również treść przepisów ustawy emerytalnej wskazuje, że spoczywający na zainteresowanym ciężar dowodu w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe nie ma charakteru absolutnego. Z art. 116 ust. 6 tego aktu wynika, że w przypadku wniosku dotyczącego przyznania świadczeń osobie, która podlegała ubezpieczeniu po raz pierwszy albo rozpoczęła podleganie kolejnemu ubezpieczeniu na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 1 i 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych¹¹ organ rentowy nie może żądać dowodów potwierdzających dane znajdujące się na koncie ubezpieczonej/ubezpieczonego, z wyjątkiem okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz dowodów potwierdzających wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o której mowa w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, przypadających do 31 grudnia 2008 r. Regulację tę uzupełnia przepis art. 117 ust. 2, który stanowi, że przypadające po dniu wejścia w życie ustawy emerytalnej (tj. po 1 stycznia 1999 r.) okresy składowe, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, okresy nieskładowe, o których mowa w art. 7 pkt 1 tego aktu oraz dane o podstawie wymiaru składek i wysokości podlegają uwzględnieniu na podstawie informacji zarejestrowanych na koncie ubezpieczonego.

Z analizy przepisów ustawy emerytalnej i jej aktu wykonawczego można wyprowadzić konkluzję, że ustawodawca nadaje kontu ubezpieczonego¹² w postępowaniu o świadczenia

⁶ Dz. U. Nr 237, poz. 1412, z późn. zm., dalej powoływanego jako „rozporządzenie MPiPS z 11.10.2011 r.”.

⁷ Vide § 10-17 rozporządzenia MPiPS z 11.10.2011 r.

⁸ Vide ust. 2 § 10 rozporządzenia MPiPS z 11.10.2011 r.

⁹ Jeżeli umowy międzynarodowe, których stroną jest Rzeczpospolita Polska tak stanowią.

¹⁰ Vide ust. 3 § 10 rozporządzenia MPiPS z 11.10.2011 r.

¹¹ Dz. U. z 2026 r. poz. 199, dalej powoływanej jako „ustawa o sus”.

¹² Czyli prowadzonemu w formie elektronicznej przez ZUS, indywidualnie dla każdego ubezpieczonego zbioru danych, który odzwierciedla (po dniu 1 stycznia 1999 r.) wszystkie fakty ubezpieczeniowe, w tym m. in. – wysokość składek uiszczanych na rzecz ubezpieczonego, i pozaubezpieczeniowe, które są istotne dla przyznania, ustalenia wysokości i wypłaty świadczeń z ubezpieczeń społecznych. M. in. na tym koncie ewidencjonowany jest - dla osób urodzonych po dniu 1948 r. i za które były opłacane składki na ubezpieczenia społeczne - kapitał początkowy.

emerytalno-rentowe szczególne znaczenie. Mianowicie staje się ono w postępowaniu zasadniczym środkiem dowodowym, który organ rentowy uwzględnia z urzędu. Wydaje się także, że wraz z upływem czasu rola tego środka dowodowego będzie się jeszcze bardziej uwydatniać. W przypadku postępowań o świadczenia emerytalne jest to związane ze stosowaniem przez organy rentowe w odniesieniu do osób urodzonych po 1948 r. nowej formuły obliczania emerytury, opartej na zasadzie zdefiniowanej składki, oraz faktem, że będzie rosła grupa osób, która swoją aktywność zawodową zaczynała po 1 stycznia 1999 r.

Oprócz omówionych przepisów dotyczących postępowania dowodowego w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe, w aspekcie możliwości wykorzystania posiadanych przez ZUS danych, należy również wskazać regulacje art. 68aa ustawy o sus oraz art. 116c ustawy emerytalnej, które wprowadzono w związku z nową regułą zbiegu prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku z prawem do własnego świadczenia o charakterze emerytalno-rentowym, czyli tzw. rentą wdowią¹³. Zgodnie z art. 68aa ust. 1 ustawy o sus do zakresu działania zakładu należy prowadzenie systemu teleinformatycznego służącego wymianie danych pomiędzy organami emerytalno-rentowymi w zakresie niezbędnym do ustalania prawa i wysokości oraz wypłaty świadczeń przez nie obsługiwanych, rozliczeń pomiędzy organami z tego tytułu oraz ustalenia zbiegu świadczeń, o których mowa w poszczególnych przepisach ustaw świadczeniowych¹⁴. Ust. 3 wskazanego artykułu stanowi zaś, że zakład udostępnia dane zgromadzone w systemie organom emerytalno-rentowym uprawnionym do ustalania prawa i wysokości oraz wypłaty świadczeń przez nie obsługiwanych, rozliczeń z tytułu tych świadczeń pomiędzy organami oraz do ustalenia zbiegu świadczeń. Z kolei z art. 116c ustawy emerytalnej wynika, że:

- 1) organ rentowy pozyskuje za pośrednictwem systemu, o którym mowa w art. 68aa ust. 1 ustawy o sus dane od innych organów emerytalno-rentowych, którym udostępniono ten system, niezbędne do ustalania prawa i wysokości oraz wypłaty świadczeń, rozliczeń z tego tytułu pomiędzy organami oraz do ustalania zbiegu świadczeń;
- 2) na żądanie organu rentowego złożone za pośrednictwem systemu, o którym mowa w art. 68aa ust. 1 ustawy o sus każdy z organów emerytalno-rentowych, którym udostępniono ten system, udostępnia dane niezbędne do ustalania prawa i wysokości oraz wypłaty świadczeń, rozliczeń z tytułu tych świadczeń pomiędzy organami oraz do ustalenia zbiegu świadczeń.

¹³ Wprowadzonej ustawą z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1243).

¹⁴ Tj. w :

- 1) art. 95a i art. 95b ustawy emerytalnej;
- 2) art. 54 ust. 1b ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2025 r. poz. 195 oraz z 2026 r. poz. 26);
- 3) art. 33a ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników;
- 4) art. 42 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2025 r. poz. 305);
- 5) art. 43 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2024 r. poz. 1121, z późn. zm.);
- 6) art. 25 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych;
- 7) art. 8 ust. 4 i 5 o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz. U. z 2025 r. poz. 1565 oraz z 2026 r. poz. 26);
- 8) art. 27 ust. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych;
- 9) art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.

Wskazane regulacje ustawy emerytalnej i ustawy o sus stanowią dobrze skonstruowany instrument ułatwiający wszystkim właściwym organom emerytalno-rentowym (w tym ZUS-owi) sprawne rozpatrywanie wniosków o przyznanie tzw. renty wdowiej (dzięki wykorzystaniu danych będących w posiadaniu innych organów i ich wymianie pomiędzy nimi).

W opinii ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego kwestia wykorzystania z urzędu w postępowaniach o świadczenia emerytalno-rentowe posiadanych przez ZUS danych została prawidłowo ukształtowana w przepisach emerytalnych, w związku z czym nie przewiduje się dokonywania zmian w tym zakresie.

Odnosnie do przedstawionego w interpelacji przykładu pragnę poinformować, że podtrzymuję swoje stanowisko wyrażone w tej sprawie w skierowanym do Pani Posłanki piśmie z 26 stycznia 2026 r. (znak: DUS-III.070.1.2026).

Przechodząc do wątku digitalizacji dokumentów wcześniej złożonych w ZUS w formie papierowej pragnę podkreślić, że zadanie to jest sukcesywnie realizowane poprzez rozwijanie systemów teleinformatycznych oraz prowadzenie procesu cyfryzacji dokumentacji.

W związku z realizacją zadań statutowych i przydzielanych w okresie pandemii COVID-19 (od 2021 roku) w zakładzie przeprowadzono digitalizację papierowych teczek spraw klientów (tj. płatnika, ubezpieczonego i świadczeniobiorcy) i udostępniono je w formie elektronicznej za pośrednictwem dedykowanej aplikacji do obsługi dokumentacji papierowej i elektronicznej AIS2. Wdrożony w aplikacji moduł umożliwi kompleksowe zarządzanie dokumentem elektronicznym przez użytkownika bez konieczności zamawiania akt w formie papierowej. Wprowadzone w zakładzie zmiany o charakterze organizacyjno-procesowym (m.in. centralizacja bazy danych), umożliwiły użytkownikom postępowanie się dokumentem elektronicznym na każdym etapie procedowania sprawy.

Kierownictwo zakładu poinformowało też, iż na podstawie realizowanego od 2021 roku projektu elektronicznej dokumentacji liczba zdigitalizowanych w ZUS akt (od początku realizacji zadania) na 27 stycznia 2026 r. wyniosła 20 307 749 szt. (814 252 354 stron w aktach).

W zakładzie realizowany jest również projekt budowy i wdrożenia Centralnego Repozytorium Cyfrowego (CRC), który zakłada powstanie jednego scentralizowanego miejsca do przechowywania dokumentów elektronicznych.

Odnosnie do pytania dotyczącego działań służących uproszczeniu i skróceniu czasu rozpatrywania spraw wnioskodawców, w aspekcie wprowadzonych nowych rozwiązań ustawowych, które taki cel realizują, należy ponownie przywołać regulacje zawarte w art. 116c ustawy emerytalnej oraz art. 68aa ustawy o sus¹⁵, stanowiące instrument ułatwiający

¹⁵ Przepis ten stanowi:

„Art. 68aa. 1. Do zakresu działania Zakładu należy prowadzenie systemu teleinformatycznego służącego do wymiany danych pomiędzy organami emerytalno-rentowymi w zakresie niezbędnym do ustalania prawa i wysokości oraz wypłaty świadczeń obsługiwanych przez te organy, rozliczeń z tytułu tych świadczeń pomiędzy tymi organami oraz do ustalenia zbiegu świadczeń, o którym mowa w:

- 1) art. 95a i art. 95b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- 2) art. 54 ust. 1b ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2025 r. poz. 195 oraz z 2026 r. poz. 26);
- 3) art. 33a ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników;

wszystkim właściwym organom emerytalno-rentowym rozpatrywanie wniosków o przyznanie tzw. renty wdowiej (dzięki wykorzystaniu danych będących w posiadaniu innych organów i ich wymianie pomiędzy nimi).

Do działań realizowanych w tym zakresie przez ZUS zaliczyć można m.in. rozwój usług elektronicznych, automatyzację części procesów, upraszczanie formularzy i procedur oraz integrację systemów informatycznych administracji publicznej. Kierownictwo zakładu uczestniczy ponadto w pracach nad zmianami legislacyjnymi dotyczącymi m.in. elektronicznej wymiany danych i integracji z zewnętrznymi systemami informatycznymi.

Trzeba podkreślić, że przepisy niektórych ustaw realizowanych przez ZUS przewidują już możliwość podejmowania automatycznych rozstrzygnięć. Obsługiwane w ten sposób są wnioski o świadczenie wychowawcze (800+)¹⁶, świadczenia „Aktywny rodzic”¹⁷ czy też dofinansowanie opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna¹⁸. Przepisy ustaw, na podstawie których realizowane są te świadczenia umożliwiają ZUS-owi podejmowanie rozstrzygnięć wyłącznie w oparciu o zautomatyzowane przetwarzanie danych osobowych.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

4) art. 42 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin;
5) art. 43 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin;
6) art. 25 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1644 oraz z 2026 r. poz. 26);
7) art. 8 ust. 4 i 5 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz. U. z 2025 r. poz. 1565 oraz z 2026 r. poz. 26);
8) art. 27 ust. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych;
9) art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.
2. Zakład jest administratorem danych zgromadzonych w systemie, o którym mowa w ust. 1.
3. Zakład udostępnia dane zgromadzone w systemie, o którym mowa w ust. 1, organom emerytalno-rentowym uprawnionym do ustalania prawa i wysokości oraz wypłaty świadczeń obsługiwanych przez te organy, rozliczeń z tytułu tych świadczeń pomiędzy tymi organami oraz do ustalenia biegu świadczeń, o którym mowa w ust. 1.
¹⁶Art. 14 ust. 10 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2024 r. poz. 1576, z późn. zm.).
¹⁷ Art. 35 ust. 11 ustawy z dnia 15 maja 2024 r. o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka -- „Aktywny rodzic” (poz. 858, z późn. zm.).
¹⁸Art. 64j ust. 11 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2025 r. poz. 798).